

voor ons en naar 't oosten Tirol met al de witte bergen van de Ortler en Oetztaler Alpen. Dichterbij hadden we Piz Laschadura en Piz Plavna, waarachter de beschermde gebieden liggen van Val Plavna en Val Minger, het dal, waar nog de beren toeven.

We waren zoo verstandig, terug te gaan langs den ezelsrug, dien we bij 't stijgen versmaad hadden en werden beloond door een groepje van prachtige Anemonen, *Anemone vernalis*, die hier twee maanden over den tijd nog lustig stond te bloeien. Wij vonden haar op 2880 M. hoogte, volgens de Siegfriedkaart, en kunnen nu Dr. Brunies melden, dat wij zijn record met 100 M. hebben verbeterd, terwijl we op Dr. Rübel, die het Bernina-gebied onderzocht, een voor-sprong hebben van 80 M. Maar in Wallis is de plant gevonden op 3600 M. Wat ons echter van meer belang leek, is, dat ons exemplaar geen honigklieren vertoonde, wat anders *Anemone vernalis* in Grauwbunderland wél doet.

In Tirol heeft deze anemoon in den regel geen honig en we hadden hier dus weer een voorbeeld ervan, hoe langs den Ofen-weg Tiroler en Zwitsersche vormen door elkaar aankomen.

Allergenoeglijkst langzaam slenterden we verder naar omlaag, nog weer toevend bij elke mooie bloemengroep en elk mooi vergezicht, zoodat de terugtocht haast evenveel tijd vorderde als de heenreis, wat van een alpinistisch standpunt gezien, een zeer laakbare lakschheid lijkt. Maar wij weten nu precies, wat een mooie bloemen-berg die Munt della Baseglia is. Ik heb natuurlijk niet het tiende deel genoemd van alles, wat we gezien hebben. Alleen maar de hoofdfiguren. JAC. P. TH.

LIJSTERMOORD.

WAT heb ik in mijn jeugdjaren soms toch dingen gedaan, die ik nu griezelig vind, die ik nu nooit meer zou durven doen, die mij nu laag, harteloos of wreed voorkomen! Daar heb je b.v. het lijsters-strikken. Voor niet nog zoo veel zou ik nu zoo laaghartig zijn op zoo geniepig-gemeene wijze die lieve boschzangers in het verderf te lokken. En wat hunkerde ik in mijn jongensjaren naar die Octobermaand; wat telde ik reeds weken van te voren dag na dag af op een eigengemaakt kalendertje! Die eerste October, wat heerlijke dag! Dan toch begon de campagne, waarvoor reeds zooveel beslommingen door je hoofd waren gegaan, waartoe reeds weken van te voren zoo velerlei voorbereidselen moesten worden getroffen. Wat moest je je soms reppen, om toch op tijd met alles klaar te zijn, opdat geen enkel daagje van dien heerlijken striktijd gemist werd!

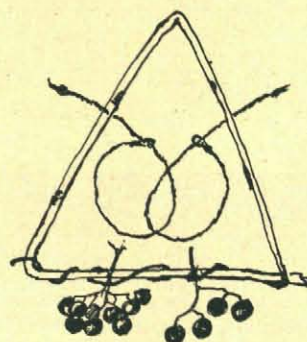
Mijn woonstreek was voor de uitoefening van deze „liefhebberij” vrij gunstig gelegen. Groote bosschen van hoogopgaand hout vond je er niet, doch groote en kleinere stukken kreupelhout en hakhout, afgewisseld door wei- en hooilanden en ook bouwakkers met heel dikwijls dichte boschwallen daaromheen. Die bos-schen zijn niet breed of diep, echter juist geschikt, om vogels als lijsters te

lokken. En ik heb dikwijls opgemerkt, dat ik mijn meeste slachtoffers maakte in smalle boschjes, dicht naast hooilanden gelegen.

Maar voor ik genoot van dat vangen, had ik al weken en weken te voren in stilte genoten van het gereed maken der strikken. Was het aanvankelijk een heel werk vóór 1 October een paar honderd strikken kant en klaar te hebben, binnen weinige jaren wist ik dat getal op te voeren tot boven duizend.

'k Was nogal kieskeurig in mijn materiaal en het kostte me dus vrijwat moeite en tijd het in voldoende hoeveelheid te verkrijgen. Ook de fabricatie der strikken ging bij mij zeer serieus. Er mocht niets aan zoo'n ding mankeeren; viel het wat „buitenmodelsch“ uit, dan: „Weg er mee, een nieuwe!“

Welke grondstoffen er zoo al noodig zijn voor lijsterstrikken? Ten eerste twijgen, dan paardehaar en eindelijk bessen. Het bijéénbrengen van wat er noodig is, houdt je al in de zomermaanden bezig. Daar heb je ten eerste die twijgen. Voor elke „boegel“ (strik) had ik een flinke, taaie twijg noodig van bijna een meter lang. In den zomertijd dwaalde ik dus reeds door bosch en veld en speurend ging dan 't oog langs waterkant of boschwal of het ook boomtronken zag, waarop geschikte twijgen stonden. Het liefst had ik jonge uitloopers van waterwilg met geel-rood gekleurden bast. Die twijgen zijn zoo taai als haar, ze breken onder de bewerking nooit. Maar ook de uitloopers van lijsterbes (in 't Friesch „kwits“ of „kwikkebei“) kunnen het best doen, als ze niet te dik zijn. En dan was er nog een derde struik, die ook dikwijls dit materiaal verschafte, dien noemden we in 't Friesch „hōunebeien“ (hondebessen). Het hout is gelig en de bast donker met mooie, lichte spikkels.

Lijsterstrik.

Was een flinke bos twijgen gesneden, dan zette ik me ergens, liefst verscholen in een boschwal, neder en de fabricatie van „boegels“ begon. Je vat zoo'n twijg bij het dikke eind, zoo'n 20 c.M. van 't eind buig je ze, door de nagels van de beide duimen in den bast te knijpen en het lange boveinde van de twijg zwenkt om. Aan den buitenkant van de bocht mag de twijg dan niet breken. Op een gelijken afstand van de eerste bocht wordt op dezelfde wijze een tweede gemaakt en eindelijk nog eens een derde, zoodat er vrijwel een gelijkzijdige, althans een gelijkbeenige driehoek ontstaat. Het overblijvende deel van de twijg, het dunne eind, wordt nu om de basis van dien driehoek heengevlochten en er ontstaat een „boegel“. Het overschietende stukje wordt afgesneden. Nu worden dadelijk ook de opstaande zijden van den driehoek even gespleten op de plaatsen waar de strikken moeten komen. Men steekt daartoe de punt van het mes dwars door de twijg en wrikt het lemmet een weinig over zij, zoodat het takje over geringen afstand splijt. Daar zullen bij de verdere bewerking de strikken van paardehaar door komen.

Van twee stevige, rechte, ruim een meter lange paardeharen maak je den „fijnsten“ strik. Men kan er lang mee tobben om van twee zulke haren een goeden strik te vlechten, doch wie er den slag van beet heeft, doet dat in een tel of wat. Dat gaat zóó: je neemt de beide haren langs elkaar, slaat ze dan dubbel en legt bij het gevonden midden een knoop. Dan maak je de vingers stroef in een potje met turfasc, vat dien knoop tusschen duim en wijsvinger van de linkerhand en door dien duim en vinger al maar vlug over elkaar te schuiven terwijl de vier draden paardehaar daartusschen, en tusschen duim en wijsvinger van de rechterhand, doorloopen, draaien deze in een tel of wat zoo prachtig inéén als bij den touwslager het touw. Op het eind komt dan in de vier draden een flinke knoop. Het knoopje in het midden verricht tweeerlei dienst. Ten eerste zorgt het, dat daar een lusje blijft en ten tweede dient het later in den strik voor stevigheid, omdat daar ter plaatse de wrijving het grootst is.

Onder al die werkzaamheden door, moest ik er af en toe op uit, om lijsterbessen („kwikkebeien“) te zoeken. Het nare van het geval was, dat die bessen gewoonlijk niet maar zoo in de bosschen te vinden waren. Die boomen stonden meer in de nabijheid van de woningen of soms langs de kanten van weilanden of bouwakkers, waar in dien tijd van 't jaar bijna altijd werkvolk bezig was. Heel dikwijls kreeg je geen verlof, om die mooie bessen te plukken; de menschen vonden hun boomen, beladen met trossen van die heerlijk-roode „kwikkebeien“ te mooi, om die in een oogwenk te laten ruïneeren. Want werd zoo'n boom „afgedaan“, dan was het hem goed aan te zien, dat er een „beieplukker“ in huisgehouden had. Tegenwoordig worden de lijsterbessen duur opgekocht, in mijn tijd was dat nog niet zoo. Je was wel verplicht, wilde je bessen genoeg hebben, ze op een of anderen tijd maar te „nemen“. Er kwam somtijds echter heel wat list aan te pas, om de zoozeer begeerde bessen te kunnen „nemen“. En je kon ook niet dagen en dagen daarmee wachten, want die jonge spreuwen gaan er in te keer als bezeten. Ze vernielen die mooie trossen, dat het akelig is, om aan te zien. Onder den boom ligt de grond gauw bezaaid met losgepikte bessen en een boom met leeggepikte trossen levert ook een armoedig gezicht. Ik ben er wel bij maneschijn met den zak op uit geweest, om een paar boompjes „af te doen“, Hoe het ook zij: ik kreeg elk najaar mijn deel van de lijsterbessen uit den omtrek wel bij elkaar!

Dan kwam weer een nieuwe zorg n.l. deze, om de bessen zóó te bewaren, dat ze er in den striktijd zoo versch en frisch mogelijk uitzien. Natuurlijk beproef je dat op verschillende manieren te bereiken. Ik bevond er me altijd best bij, vrij wat bladeren aan de trossen te laten zitten en ze zoo op „gaffels“ te rijgen. Gaffels, dat zijn takken met een bijna even dikken zijtak; een eindje beneden het verbindingspunt snijd je die af. Op de beide spranten van zoo'n gaffel worden de trossen gestoken en is die vol, dan hang je ze aan een touw zoo hoog mogelijk op. Bij mij kwamen ze in het „achterhuis“ aan de panlatten van het schuine dak te hangen. Dikwijls krijg je dan last van muizen, die bij nacht naar die trossen

toe klauteren en er een ware verwoesting in aanrichten. Muizen lusten gaarne lijsterbessen en ze strooien er ook al even erg mee als jonge spreeuwen. Ik deed daarom om de touwen, waaraan ik de gaffels ophing, halzen van flesschen; bij het gladde glas durven de muizen niet omlaag. Ook bevond ik me er wel bij trosjes „smoorbeien“ (bessen van den Meidoorn) tusschen de lijsterbessen door te doen. Muizen hebben een gruwelijken hekel aan die bessen en blijven dan ook van de lijsterbessen af.

Een gedeelte van mijn bessenvoorraad zette ik altijd, tros naast tros, in het klavergras van ons bleekveld. Die bessen blijven dan mooi rond en sappig, maar moeten ook het eerst opgebruikt worden, omdat ze na eenigen tijd vrij los aan de steeltjes zitten en spoedig neiging tot rotten vertoonen. De bessen, die op gaffels gestoken worden, drogen eenigszins uit en worden dan rimpelig, doch dat is niet zóó erg, als men vrij wat blaadjes aan de trossen laat. Ook heb ik wel eens geprobeerd de bessen, een nacht voordat ze in de strikken gingen, in water te zetten. Ze zwellen dan wel mooi op, doch komen vrij los aan de steeltjes te zitten en dat moet eigenlijk niet.

In de laatste helft van September ging ik mijn bosschen in orde brengen. „Mijn“ bosschen, zeg ik, eigenlijk beteekent dat, de bosschen, waarvoor ik verlof had, er strikken in te hangen. Maar ik was soms de leer toegedaan: „ongevraagd is ongeweigerd.“ Dan hing ik er vast mijn strikken maar op. Je deed dan wel eens de onaangename ervaring op, dat je op een goeden (eigenlijk kwaden) morgen al je strikken in zoo'n bosch stukgesneden vond. „Op hoop van zegen“ waagde ik het er desondanks toch maar weer op.

Met „het bosch in orde brengen“ bedoel ik dit: door de takken, die in den weg zitten, ter zijde weg te vlechten (afsnijden mag niet) baant men zich door het bosch een smal paadje, dat eerst op eenigen afstand van den rand het geheele bosch rondloopt en dan ook nog wel eens een- of meermalen er dwars doorheen gaat. Op korten afstand van elkaar worden dan telkens van een paar tegen elkaar overstaande struiken twee takken op circa anderhalven meter hoogte naar elkaar toegebogen en vastgevlochten. Zodoende lijkt het smalle paadje, als men, op zijn hurken zittend, er doorheen kijkt net een wegje, overspannen door vele kleine eereboogjes. Aan elk van die boogjes komt nu midden boven het paadje een boegel te hangen. Met dunne, zeer taaie twijgjes bindt men dien er gewoonlijk aan vast.

Loopen er greppels door het bosch, dan gebruikt men die heel vaak voor „paadjes“; dat vereenvoudigt de werkzaamheden. Zoo zet men nu al zijn boegels uit en wacht dan den eersten October af. Dan komen de lokbessen er in en worden de strikjes gespannen. Dat geeft natuurlijk nog eenige drukke oogenblikken, vooral als men vrij wat boegels „uit“ heeft, want men wil ze gaarne zoo spoedig mogelijk alle kant en klaar hebben voor de vangst.

De teekening vertoont een boegel, geheel gereed voor de vangst. Merk op, hoe ik de bessen in den boegel stak en hoe daar de beide paardehaar-strikjes boven stonden. Met opzet liet ik de bessen naar beneden hangen. De vogel,

die er van snoepen wil, gaat op de basis van den driehoek staan en moet nu diep voorover buigen om de bessen te kunnen krijgen; de strik trekt dan grif toe, als het kopje er door heen pikt. Dat de beide strikjes ietwat over elkaar staan dient voor stevigheid. Zij hebben dan bij harden wind nog eenigen steun aan elkaar.

Het was mijn gewoonte in den vangtijd zooveel mogelijk dagelijks mijn boegels tweemaal langs te gaan n.l. des morgens voor negen uur en even na den middag. Een tasch met bessen en andere benodigdheden nam ik mee en was de dag goed, dan kwam die gevuld met lijsters, weer thuis. Kwam ik bij een bosch en hoorde ik naar allen kant dat gerekte „tsjrie—tsjrie“-geroep, dan maakte ik direct de gevolgtrekking, dat nog maar pas een vlucht treklijsters het bosch was binnengevallen en nu druk bezig was, zich, al snoepende, te verhangen. Ik liet zoo'n bosch dan voorloopig links liggen, hopende op een rijke vangst. Als de wind noordelijk of oostelijk was, dan kon je het op sommige tijden treffen, dat enkele bosschen, zooals wij het uitdrukten, „tilden“ van de lijsters. Ik heb het gehad, dat ik in een langen, smallen boschwal in een enkel uur meer lijsters ving dan er boegels hingen. De vogels waren dan zoo „woest“ op de bessen, dat er hier en daar twee in één boegel hingen.

Een enkele maal heb ik van verre kunnen bespieden, hoe een lijster al pikkende vastraakte en het verraste me, dat ze zoo weinig moeite deed, om weer los te komen. Als je er niet dadelijk dicht bij komt blijft ze stil, als bewusteloos, hangen tot ze dood is, zoodra de pootjes een steunpunt missen.

Betrekkelijk weinig keeren gebeurt het, dat een vogel met poot of vleugel in een strik vastraakt. Maar als dat ongelukkig het geval is, dan is het ook ijselijk om aan te zien, hoe zoo'n diertje de gewrichten van poot of vleugel heeft stukgewrongen. Met afgrijzen kan ik er nu aan denken, hoe hard toch een jongensnatuur moet zijn, om zoo iets te kunnen aanzien en niet een afschuw te krijgen van zulk moordwerk!

Verscheiden keeren neemt men de vogels nog springlevend en zonder eenig letsel uit den strik en nu gruw ik van mezelf als ik bedenk, hoe ik toen koelbloedig met een enkelen hand-omdraai zoo'n arm ding de wervelkolom brak en kalm toezag hoe in een lichte siddering, die heel het mooie lichaampje doortilde, dat jonge leven als wegvloeide! Hoe ongevoelig! Hoe in-wreed! De strijd om het bestaan moet wel zwaar zijn en het gemoed hebben verhard, om op mannelijken leeftijd zoo iets nog te kunnen doen!

Betrekkelijk zelden gebeurde het me, dat andere boschvogels in mijn strikken gevangen werden en viel dit een enkele maal voor, dan waren het bijna altijd roodborstjes. Opmerkelijk vond ik het, dat je heel vaak dan twee roodborstjes dicht bij elkaar, in de strikken vond. Mannetje en wijfje?

Dan was er nog een vogel, die zich soms verwarde in de paardehaar strikken. Wij noemden hem houtekster, sommigen geven hem den naam Vlaamsche Gaai en elders wordt hij Meerkol genoemd. Die brutale vogel met

zijn prachtig veerenkleed werd door zijn roofzucht in het verderf gestort. Je kon het hebben, dat zoo'n roover het heele boschpaadje langs, al de lijsters, die er in de strikken hingen, had aangevreten, gewoonlijk achter in den nek tusschen de schouders het ergst. Maar heel vaak raakte hij bij dat vernielingswerk zelf ten slotte gevangen.

De eerste maal dat ik zoo'n vogel ving, (hij was nog springlevend, toen ik bij dien strik kwam) was ik waarlijk bang voor hem, zoo woest ging hij te keer. Ja 't is geen gemakkelijke baas! Je moet goed uitkijken, waar je hem aanvat, want hij bijt om zich heen als een bezetene.

Wie zich ook graag aan de lijsterbessen vergasten, dat zijn de boschmuisjes. Als je het ongeluk hebt, dat die in flinken getale in je bosschen zijn, dan zijn elken morgen de trosjes totaal afgevreten. Verleden jaar klaagden de strikkers in Gaasterland erg over die gasten.

Als de lijsterbessen schaarsch begonnen te worden, nam ik mijn toevlucht wel eens tot trosjes hulst-bessen. Die lokken heel lief door het bijna ontbladerde kreupelhout, doch de lijsters hebben ze niet gaarne.

Je vangt natuurlijk alle soorten lijsters, de merel net zoo goed als de gewone zanglijster.

Van het merel-type ving ik drie soorten; ten eerste de gewone merel of zwarte lijster, dan een zwarte lijster met witte borst, die wij „beflijster“ of wel „dominee“ noemden en eindelijk een, ook zwart, maar met een bruine borst en ietwat bruinig getint over het geheele lichaam. Die laatste noemden we, meen ik de „boekweitgrauwe“.

Wat de zanglijster aangaat, daarvan vingen we twee soorten. We noemden ze „Noordmannekes“ of „Oostmannekes“, al naar gelang ze kanarie-geel of roodbruin onder de vleugels in de oksels waren, en met Noorden- of Oostenwind overkwamen. In de laatste weken van den striktijd, omstreeks begin November, komt er nog een groot soort. Die vang je eigenlijk het best met boegels aan den buitenkant van het bosch, maar het spreekt vanzelf, dat je voor zoo'n paar dagen je boegels niet kunt verplaatsen. Want medio November is de groote trek der lijsters achter den rug en heeft de vangst niet zooveel meer te beteekenen.

Wat er nu met zulk lijster-strikken verdiend wordt?

Toen ik nog strikte betaalde de poelier me jaar op jaar ongeveer een dubbeltje per stuk, soms was de prijs nog 1 á 2 cent lager.

En op de soort werd daarbij niet gelet.

Als ik dit nu bedenk., kan ik het haast niet begrijpen, hoe ik voor zoo'n bagatel zoo'n lief eu vroolijk zangertje het leven kon benemen! Mocht ik dan ook ooit bosch-eigenaar worden, of over bosschen wat te zeggen krijgen, dan zal nooit een strikker van mij toestemming verkrijgen er zijn wreed moordwerk in uit te richten.

Amsterdam, 1e Atjehstraat 59.

D. ZOOLSTRA.